Wrocław, 1 października 2022

Programowanie **w j**ęzyku **P**ython — Laboratorium 2

Podstawowe elementy języka - prymitywne typy danych, kolekcje

prowadzący: K. Kluwak

Typy sekwencyjne

Typy sekwencyjne pozwalają na zapis w jednej zmiennej wielu wartości. Do najważniejszych typów sekwencyjnych należą:

- listy
- krotki
- łańcuchy znaków
- słowniki
- zbiory

Poszczególne typy sekwencyne różnią się szczegółami technicznymi oraz potencjalnymi zastosowaniami. Do najważniejszych różnic zaliczyć można:

- różne sposoby dostępu do poszczególnych wartości (indeks lub klucz),
- możliwość późniejszych modyfikacji przechowywaia wartości lub dodawania nowych (listy i słowniki są mutowalne, krotki, łańcuchy znaków i zbiory nie),
- typami danych jakie przechowują (możliwość przechowywania danych o różnych lub o identycznych typach).

Listy

Lista - przechowuje wiele wartości, do których posiadamy dostęp przez tzw. indeks. Przykład: `a = [3, 7, 2, 8, 10]`

Pierwszy element ma indeks 0. Do ostatniego elementu tablicy możemy uzyskać dostęp wprowadzając jako indeks długość listy pomniejszoną o 1 `(len(nazwa_listy)-1)`. Indeksy mogą mieć wartości ujemne - wówczas -1 odnosi się do ostatniego elementu tablicy. Zakres elementów (podzbiór z listy) wyświetlamy korzystając z dwukropka (składnia: `nazwa_listy[0:3]` - instrukcja zwróci pierwsze 3 wartości przechowywane w liście).

Przegląd najważniejszych metod i funkcji działających na listach:

- `append()` - dodawanie elementu do listy (składnia: `nazwa_listy.append(wartosc)`)
- `del` - usuwanie elementu listy (składnia: `del nazwa_listy[indeks]`)
- `insert()` - wstawianie elementu do listy przed wskazany indeks (składnia: `nazwa_listy.insert(przed_który_indeks, wartosc)`)
- `remove()` - usuwanie wskazanej wartości (składnia: `nazwa_listy.remove(wartosc)`)
- `count()` - zliczanie wskazanej wartości (składnia: `nazwa_listy.count(wartosc)`)
- `reverse()` - odwracanie kolejności elementów (składnia: `nazwa_listy.reverse()`)
- `pop()` - wyciąganie, wyświetlanie i usuwanie z listy wskazanego elementu (składnia: `nazwa_listy.pop(i)`)
- `len()` - funkcja zwracająca długość listy (składnia: `len(nazwa_listy)`)
- `sort()` - sortowanie listy (składnia: `nazwa_listy.sort()`)
- `in` - instrukcja umożliwiająca sprawdzenie czy w liście znajduje się wskazana wartość. Zwratą w wyniku logiczną prawdę lub fałsz (składnia: `wartosc in lista`)
- `list()` - funkcja konwertująca wskazaną sekwencję na listę (składnia: `list(sekwencja)`).

Po utworzeniu i zainicjowaniu wartości listy nadal posiadamy możliwość zmiany wprowadzonych wartości oraz dodawania nowych wartości do listy. Dane w liście mogą być różnych typów, np. `a = [1, '2', 3]`

Przydatne instrukcje:

- tworzenie pustej listy: `jakas_zmienna = []`
- wyświetlanie pozbioru listy: `jakas_lista[indeks_poczatkowy:indeks_koncowy]`

Zad 2.1 *Napisz program, który poprosi użytkownika o podanie swojego imienia 5 razy. Program zapisze odpowiedzi do listy, następnie wyświetli komunikat "Cześć imie!!".*

Zad 2.2 *Napisz program, który przyjmie od użytkownika 5 wartości, wprowadzi je do listy, a następnie wyświetli pierwszy i ostatni element. Zaproponuj dwa sposoby wykonania tego zadania.*

Zad 2.3 *Utwórz program, który pobierze od użytkownika 5 wartości, zapisze je do listy, następnie obliczy ich sumę i średnią i wypisze je na ekranie.*

Zad 2.4 *Napisz program, w którym do listy przypisane zostaną 4 zmienne różnych typów, a następnie zostaną wyświetlone na ekranie.*

Zad 2.5 *Rozważ następującą listę:*

```
dane = [1, 1, 3, 2, 4, 6, 5, 3, 2, 1, 6, 50, 2, 3]
```

Napisz program, który:

(a) wyświetli utworzoną listę
(b) określi i wyświetli długość listy (liczbę przechowywanych elementów) (funkcja `len()`),
(c) wyświetli 4 pierwsze wartości (operator `:`),
(d) zliczy i wyświetli ile w liście znajduje się wartości 1, 2 i 3 (metoda `count()`),
(e) sprawdzi czy lista zawiera wartość 6 (instrukcja `in`),
(f) wstawi na miejsce po trzecim elemencie wartość -100 (metoda `insert()`) i wyświetli zaktualizowaną listę,
(g) usunie ostatni element w liście (instrukcja `del`) i wyświetli zaktualizowaną listę,
(h) usunie wartość 50 (metoda `remove()`) i wyświetli zaktualizowaną listę,
(i) wyciągnie pierwszy element z listy (metoda `pop()`) i wyświetli zaktualizowaną listę,
(j) utworzy kopię listy dane i odwróci ich kolejność (metoda `reverse()`) i wyświetli otrzymaną listę,
(k) utworzy kopię listy dane i posortuje jej elementy (metoda `sort()`) i wyświetli otrzymaną listę.

Krotki

Krotki (tuples) to kolejny typ sekwencyjny - podobny do listy, posiadający jednak pewne istotne różnice:

- krotkę tworzymy korzystając z nawiasów okrągłych (a nie kwadratowych jak w przypadku list),
- zasadniczo wartości przechowywanych w krotkach nie można zmieniać. Nie można również dodawać elementów do ktorek,
- krotki służą do przechowywania niezmiennych elementów
- Krotki mogą przydatne wówczas, gdy chcemy dzielić z innymi użytkownikami (lub procesami) dane, ale nie chcemy zezwolić na ich modyfikację.

Mechanizm ochrony danych w krotkach można jednak obejść poprzez nadpisywanie na dotychczasowej krotce nowej krotki. Do elementów krotki mamy dostęp (tak jak w przypadku list) za pośrednictwem indeksu. Krotki mogą przechowywać dane różnych typów.

Przegląd najważniejszych metod i funkcji działających na krotkach:

- count() - zlicza wystąpienia wskazanej wartości w krotce
- index() - zwraca indeks pierwszej wskazanej wartości w krotce

Zad 2.6 *Napisz program, w którym utworzysz krotkę, przechowującą zestaw pięciu czteroznakowych kluczy dostępu. Wyświetl pierwszy i ostatni element. Spróbuj podmienić lub usunąć wartość dowolnego elementu w krotce (korzystając np. z instrukcji* `krotka[indeks] = inna_wartosc oraz z del krotka[indeks]`).

Zad 2.7 *Napisz program, w którym utworzysz krotkę:*

```
dane = (1, 1, 3, 2, 4, 6, 5, 3, 2, 1, 6, 50, 2, 3)
```

Sprawdź:

(a) jaka jest długość krotki,

(b) ile razy występują w niej wartości 1, 2, 3,

(c) czy krotka zawiera wartość 50.

(d) Zaproponuj sposób wstawienia do krotki dane po czwartym elemencie (liczba 2) kolejnych wartości 100, 200, 300.

Typ napisowy (String)

Napis (string) to sekwencja znaków alfanumerycznych. W odróżnieniu od poznanych wcześniej list i krotek - wszystkie elementy napisu mają ten sam typ - str. Do kolejnych elementów sekwencji mamy dostęp za pośrednictwem indeksu. Zasadniczo typ napisowy przechowuje teksty, a w języku Python mamy bogaty zasób metod edytujących tekst. Poszczególne elementy sekwencji jak i sama sekwencja mogą być zmieniane. Typ napisowy inicjalizujemy korzystając z cudzysłowu. Przykład: `napis = "Ala ma kota"`

Przegląd najważniejszych metod:

- `capitalize()` - zmiana pierwszej litery sekwencji na wielką (składnia: `napis.capitalize()`),
- `islower()` - sprawdzenie, czy wszystkie znaki w napisie to małe litery (składnia: `napis.islower()`),
- `isupper()` - sprawdzenie, czy wszystkie znaki w napisie to wielkie litery (składnia: `napis.isupper()`),
- `count(podciag)` - zliczanie wystąpień podciągu znaków w pierwotnym napisie (składnia `napis.count()`),
- `isdigit()` - sprawdzenie, czy znaki w napisie są liczbami (składnia: `napis.isdigit()`),
- `replace(old_str, new_str)` - podmiana starej sekwencji nową (składnia: `napis.replace(stara_sek, nowa_sek)`),
- `strip()` - usuwanie początkowych i końcowych białych znaków,
- `len()` - funkcja zwracająca długość (liczbę znaków) w napisie (składnia: `len(napis)`).

Zad 2.8 *Napisz program, którzy przyjmie od użytkownika dowolne zdanie. Następnie program wyświetli ile znaków zawiera wprowadzony tekst oraz ile znajduje się w nim spacji.*

Zad 2.9 *Napisz program, który pobierze od użytkownika dowolny tekst, a następnie:*

(a) wyświetli informację, czy wszystkie litery w tekście są wielkie,

(b) wyświetli informację, czy wszystkie litery w tekście są małe,

(c) zastąpi pierwsze 3 znaki słowem "ABC".

Zad 2.10 *Napisz program, w którym do zmiennej napis przypiszesz tekst "Dzisiaj znowu poznajemy Pythona!". Następnie:*

(a) zamień słowo "Pythona" na "interesujące techniki programowania",

(b) zlicz wystąpienia litery "i",

(c) wyświetl długość nowego tekstu.

Słowniki

Słownik (dictionary) to struktura danych zawierająca przypisane do siebie pary klucz : wartość. W obrębie słownika do przechowywanych elementów mamy dostęp nie za pośrednictwem indeksu, ale za pośrednictwem tzw. klucza. Klucz w słowniku nie może się powtarzać. Elementy w słowniku nie są uporządkowane (nie są ułożone po kolei tak jak to było w listach, krotkach i napisach). Innymi słowy - kolejność nie ma znaczenia. Elementy słownika mogą mieć różne typy. Dotyczy to rówież klucza (wszystko może być kluczem bądź wartością). Słowniki możemy edytować - dodawać do nich elementy oraz je modyfikować. Słowniki inicjalizujemy korzystając ze znaku klamer , pary kluczy i wartości są łączone drukropkiem, kolejne elementy słownika rozdzielane przecinkiem. Przykład:

```
slownik = {klucz1 : wartosc1, klucz2 : wartosc2, klucz3 : wartosc3}
```

Kolejne elementy do słownika możemy prowadzać odnosząc się do nazwy słownika, w nawiasie kwadratowym wprowadzić nowy klucz a po operatorze przypisania podać wartość. Przykład:

```
slownik[wartosc4] = klucz4
```

Przegląd najważniejszych metod działających na słownikach:

- `clear()` - usuwa wszystkie elementy ze słownika (składnia: `slownik.clear()`),
- `copy()` - zwraca kopię słownika (składnia `slownik.copy()`),
- `fromkeys(keys, values)` - zwraca słownik na postawie podanych zbiorów kluczy i wartości (składnia: `slownik.fromkeys(klucze, wartosci)`),
- `get()` - zwraca wartość dla danego klucza (składnia: `slownik.get()`),
- `items()` - zwraca listę krotek wszystkich par kluczy i wartości (składnia: `slownik.items()`),
- `pop(key)` - wyciąga i usuwa wskazaną wartość (na podstawie klucza) (skladnia: `slownik.pop(klucz)`),
- `popitem()` - wyciąga i usuwa ostatnią wprowadzoną parę klucz-wartość (składnia: `slownik.popitem()`),
- `setdefault(key)` - zwraca wartość dla danego klucza. Jeżeli klucz nie istnieje - wstawia klucz (ten, który został wywołany) (składnia: `slownik.setdefault(klucz)`),
- `update(key: value)` - pozwala na dodawanie do słownika kolejnych par klucz-wartość (składnia: `slownik.update({klucz: wartość)}`),
- `values()` - zwraca wszystkie wartości ze słownika (składnia: `słownik.values()`).

Zad 2.11 *Utwórz program, który wykorzystując słownik, będzie pobierać od użytkownika numer miesiąca, a wyświetlać na ekranie będzie jego nazwę w formie tekstowej.*

Zad 2.12 *Utwórz program, który wykorzystując słownik, będzie tłumaczyć liczby 0-10 na słowa.*

Zad 2.13 *Korzystając z informacji zawartych na stronie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Rzymski_system_zapisywania_liczb utwórz program, który zamieni cyfrę rzymską na arabską (do 1000).*

Zad 2.14 *Napisz program, który wprowadzoną przez użytkownika liczbę 5-cyfrową wyświetli w formie słownej (np. 12345 - jeden dwa trzy cztery pięć).*

Zad 2.15 *Napisz program, w którym zamieścisz następujący słownik:*

```
slownik = {"m1": "Ford", "m2": "Fiat", "m3": "Opel", "m4": "Skoda", "m5": "Wołga", "m6": "Dacia"}
```

następnie:

(a) wykonaj kopię słownika (metoda copy()),

(b) zwróć listę krotek wszystkich par kluczy i wartości (metoda items()),

(c) dodaj parę "m7": "FSO" (metoda update()),

(d) wykonaj kolejną kopię słownika i wyczyść jego zawartość (metody copy() i clear()).

Zbiory

Zbiór to kolejny typ sekwencyjny. Posiada ważną własność - jego elementy nie mogą się powtarzać. Podobnie jak słowniki - są nieuporządkowane (kolejność elementów jest bez znaczenia). Zbiory są edytowalne - możemy dodawać bądź usuwać elementy ze zbioru. Zbiory inicjalizujemy z wykorzystaniem funkcji set() lub wprowadzając zestaw danych otoczonych klamrami . Kolejne elementy zbioru są rozdzielone przecinkiem. Mogą przechowywać elementy dowolnych typów. Nie mamy możliwości wywoływania określonych elementów - zbiory nie posiadają ani indeksów ani kluczy. Możemy za to wykonywać działania na zbiorach. Przykład

```
a = {1, 2, 3, 2.1, 2, 3, 4, "4"}
```

Przegląd najważniejszych metod i funkcji działających na zbiorach:

- `add()` - dodaje element do zbioru (składnia: `zbior.add(element)`),
- `clear()` - usuwa wszystkie elementy ze zbioru (składnia: `zbior.clear()`),
- `copy()` - zwraca kopię zbioru (składnia: `zbior.copy()`),

- `difference()` - zwraca różnicę zbiorów (składnia: `zbior1.difference(zbior2)`),
- `difference_update()` - usuwa elementy ze zbioru, które są obecne w drugim zbiorze (składnia: `zbior1.difference_update(zbi`
- `discard()` - usuwa wskazany element (składnia: `zbior.discard(element)`)
- `intersection()` - zwraca część wspólną zbiorów (składnia: `zbior1.intersection(zbior2)`),
- `intersection_update()` - usuwa ze zbioru elementy nieobecne w drugim (składnia: `zbior1.intersection_update(zbior2)`),
- `isdisjoint()` - zwraca informację czy zbiory posiadają część wspólną czy nie (składnia: `zbior1.isdisjoint(zbior2)`),
- `issubset()` - zwraca informację czy zbiór jest podzbiorem drugiego (składnia: `zbior1.issubset(zbior2)`),
- `issuperset()` - zwraca informację czy zbiór zawiera się w drugim (składnia: `zbior1.issuperset(zbior2)`),
- `pop()` - zwraca i usuwa pewien element ze zbioru (składnia: `zbior.pop()`),
- `remove()` - usuwa wskazany element ze zbioru (składnia: `zbior.remove(element)`),
- `symmetric_difference()` - zwraca różnicę symetryczną zbiorów (składnia: `zbior1.symmetric_difference(zbior2)`),
- `symmetric_difference_update()` - usuwa elementy obecne w obu zbiorach oraz wstawia elementy, które nie są obecne w obu zbiorach (składnia: `zbior1.symmetric_difference_update(zbior2)`),
- `union()` - zwraca zbiór zawierający wszystkie elementy z pierwszego i drugiego zbioru(składnia: `zbior1.union(zbior2)`),
- `update()` - wstawia elementy jednego zbioru do drugiego zbioru (składnia: `zbior1.update(zbior2)`).

Zad 2.16 *Napisz program, w którym użytkownik poda po 4 elementy (liczby całkowite) do dwóch różnych zbiorów. Następnie program wyświetli:*

(a) sumę zbiorów

(b) różnicę zbiorów

(c) część wspólną zbiorów.

Konwersja typów sekwencyjnych

Aby dokonać konwersji jednego typu sekwencyjnego na drugi korzystamj z instrukcji:

- konwersja na listę: `list(krotka albo zbiór)`
- konwersja na zbiór: `set(krotka albo lista)`
- konwersja na krotkę: `tuple(lista albo zbiór)`